

JAN KŘIPAČ / 29. 2. 2016

Postava k podpírání

Tento týden budou mít premiéru digitálně restaurované verze dvou filmů Pavla Juráčka. Spolu s celovečerním Případem pro začínajícího kata (1969) se do kin vrací i jeho středometrážní režijní prvotina Postava k podpírání (1963). Snímek, pod jehož režii je podepsán také Juráčkův spolužák z FAMU Jan Schmidt, byl jedním z těch, které uvozovaly poetiku české nové vlny.

Juráček se Schmidtem tvořili uměleckou dvojici již na škole. Spolupráce vyplývala především z jejich vzájemného přátelství (oba navíc bydleli ve stejném pokoji na kolejích). Schmidt, který studoval katedru režie, oslovil posluchače dramaturgie a scenáristiky Juráčka, aby mu napsal komentář k dokumentárnímu cvičení ve druhém ročníku, nazvaném *Auta bez domova* (1959). Byla to vůbec první Juráčkova práce na filmu, pomineme-li hereckou účast ve studentském dokumentu Václava Sklenáře *Krabice filmu* (1958). Poté Juráček napsal scénář k *Hlídači dynamitu* (1960) Zdenka Sirového a připravoval se Schmidtem film *Konec srpna v hotelu Ozon*. Filmová povídka byla napsána už na jaře roku 1958, o dva roky později se společný scénář pokoušeli oba autoři marně prosadit k realizaci (film byl natočen v celovečerní podobě až v roce 1966). Místo příliš nákladného projektu tak Jan Schmidt absolvoval FAMU s mnohem úspornější satirou *Černobilá Sylva* (1961), natočenou podle Juráčkova scénáře.

Snímek se přiřadil k dalším výrazným absolventským filmům FAMU: *Stopám Jaromila Jireše*, *Turistovi* Evalda Schorma, *Stropu* Věry Chytilové či *Nenávisti* Hynka Bočana. Barrandovská tvůrčí skupina Šmída-Fikar se rozhodla podpořit mladé filmaře v jejich dalších projektech, a zajistit jim tak vstup do profesionální kinematografie. Na každý nový film vyčlenila půlmilionový rozpočet. Pavel Juráček, který na Barrandově již působil od roku 1962 jako dramaturg, předložil k realizaci svůj námět o muži, který si vypůjčí v půjčovně kočku. Když ji chce druhý den vrátit, půjčovna neexistuje a hrdina se zaplete do mašinerie úřednických absurdit. Chystaný snímek, který byl chápán jako obraz společnosti utvářené doznívajícím kultem osobnosti, měl režijně zaštitit právě

Jan Schmidt.

Při natáčení *Postavy k podpírání* se oba přátelé vzájemně doplňovali. Schmidt se zkušeným kameramanem Janem Čuříkem pokaždé připravili technické podklady denních prací a realizovali některé vedlejší sekvence. Juráček, který v té době profesi režiséra podceňoval (jeho postoj se změnil až právě zkušeností s *Postavou*), docházel na natáčení později. Schmidti s Čuříkem vyložil své představy o dané scéně, jež se následně zinscenovala a natočila. Schmidt později vznik *Postavy* hodnotil jako „ideální formu spolupráce“: „Od Pavla vycházely podněty a já musel hledat způsob, jak je realizovat. A pak tu byl pan Čuřík s kamerou, který nám realizačně velice pomohl. Protože jsme s Pavlem dobří kamarádi, nemuseli jsme si nic nějak složitě objasňovat. Látkou jsme se zabývali dlouho, hodně jsme o věci mluvili a měli jsme i společný pocit pro její výraz.“[1] Čuříkův vklad do filmu potvrdil i jinak skeptický Juráček: „Technika je od toho, aby sloužila, a je v rukou lidí, kteří jí rozumějí. Stačí, když jim přesně vysvětlíš, co chceš (...) To se ovšem netýká kamery. Kamera není technika. Například práci Jana Čuříka na *Postavě* považuji za způsob autorské spoluúčasti.“[2]

Po svém dokončení byla *Postava k podpírání* schválena v říjnu 1963 do distribuce. Začátkem následujícího roku byla krátce uvedena v pražském kinu Praha. Oficiální premiéra byla naplánována na duben 1964. Nicméně nakonec musela být odložena, protože nebyl vybrán vhodný film, s nímž by byla *Postava* nasazena v rámci společného programu do kin. Místo toho byl Juráčekův a Schmidtův snímek promítán v únoru na festivalu v Oberhausenu, kde získal Velkou cenu poroty. Celostátní premiéra se nakonec uskutečnila 4. září 1964. *Postava* vstoupila do distribuce spolu se stříhovým dokumentem Vladimíra Síse a Rudolfa Jaroše *Muzeum zázraků*. V říjnu pak následovalo uvedení na festivalu v Mannheimu a cena za „nejlepší krátký film celého roku ze všech kinematografií“. Juráček se Schmidtem se rázem stali čelnými zástupci generace, o níž se začalo psát jako o „nové vlně“.

Poznámky:

[1] Kopaněvová, Galina, Jsem realizační typ. Rozhovor s Janem Schmidtem. *Film a doba* 15, 1969, č. 6, s. 304.

[2] Vagaday, Josef, Jeden z nových. Rozhovor s Pavlem Juráčkem. *Film a doba* 10, 1964, č. 3, s. 138.